

Czy dopuszczalne jest konfrontowanie biegłych, kuratorów, specjalistów i tłumaczy?

Wstęp i cel artykułu

Jeżeli chodzi o konfrontację, nie brak w literaturze kwestii spornych, sprzecznych i niejasnych. Egzemplifikując powyższe, można wskazać choćby brak jednolitych poglądów na określenie możliwych osób konfrontowanych, czyli kogo i z kim można konfrontować. Po szczególności autorzy odmiennie widzą te – istotne również dla codziennej praktyki – zagadnienia. Wszyscy w zasadzie zgadzają się, że można konfrontować świadków i oskarżonych (także pokrzywdzonych, podejrzanych i osoby podejrzane). Za możliwym przesłuchaniem w warunkach konfrontacji biegłych opowiada się większość autorów, choć nie brak głosów, że w takim wypadku konfrontacja jest wyłączona. Jeżeli zaś chodzi o kuratorów, specjalistów i tłumaczy, to zdania są bardzo różne. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie obecnych w piśmiennictwie naukowym poglądów odnoszących się do dopuszczalności przeprowadzenia konfrontacji biegłych, kuratorów, specjalistów i tłumaczy w toku postępowania karnego oraz prezentacja wyników badań ankietowych praktyków w tej materii.

Przegląd poglądów obecnych w literaturze

Tytułem wstępu warto zaznaczyć, że w innych krajach obowiązujące przepisy procedury karnej dają organom procesowym możliwość konfrontowania biegłych. Można tu wskazać choćby na szwedzki kodeks postępowania sądowego i węgierski kodeks postępowania karnego, w których wprost przewidziano taką możliwość¹.

Po 1918 r. na części terytorium Polski obowiązywała niemiecka ustawa postępowania karnego z dnia 1 lutego 1877 r. W tymże akcie prawnym konfrontacji poświęcony był § 58, który *expressis verbis* przewidywał konfrontację jedynie świadków i oskarżonych. Niemniej jednak w doktrynie pojawił się pogląd dopuszczający możliwość konfrontowania na podstawie tego przepisu także biegłych².

W przedwojennym kodeksie postępowania karnego z 1928 r. (dalej jako d.k.p.k.) konfrontacja przewidziana została w art. 116, zgodnie z którym: „Jeżeli między zeznaniami świadków zajdą sprzeczności, sąd może za-

rządzić stawienie ich sobie do oczu”. Z kolei w oparciu o art. 141 d.k.p.k. szereg przepisów dotyczących świadków (w tym i art. 114–122, a więc również art. 116 d.k.p.k.) miało odpowiednie zastosowanie do biegłych i tłumaczy. W zgodzie z ówczesnymi przepisami można więc było konfrontować na pewno świadków i teoretycznie biegłych oraz tłumaczy. Jednakże przedwojenna literatura i orzecznictwo sądowe generalnie nie zajmowały się możliwością konfrontowania tych podmiotów (tj. biegłych i tłumaczy). W piśmiennictwie pojawiły się natomiast głosy dopuszczające konfrontację z udziałem oskarżonego³.

W okresie powojennym prawdopodobnie pierwszym autorem, który jasno wypowiedział się za możliwością konfrontowania nie tylko świadków i oskarżonych, ale również biegłych i tłumaczy, był M. Cieślak⁴. Na poparcie swojego zdania przytoczył m.in. następujący pogląd Sądu Najwyższego: „Jeżeli opinie biegłych są rozbieżne, a nie ma podstaw do oparcia się wyłącznie na opinii jednego z biegłych, sąd powinien przez ich łączne zbadanie wyjaśnić sprzeczności, bądź też dopuścić innych biegłych”⁵. Pomimo to inni autorzy wciąż pisali głównie o konfrontacji świadków i oskarżonych⁶. W czasie obowiązywania kodeksu postępowania karnego z 1969 r. powszechniej zaczęto jednak dopuszczać konfrontację biegłych⁷.

Trzeba jednak mieć świadomość, że również obecnie wielu autorów zajmujących się problematyką konfrontacji w postępowaniu karnym możliwość wzięcia w niej udziału ogranicza jedynie do wąskiego kręgu podmiotów (w szczególności nie dopuszcza konfrontacji kuratorów, specjalistów, a czasami nawet i biegłych)⁸. Wprost przeciwny konfrontowaniu biegłych jest np. W. Grzeszczyk⁹, którego zdaniem wyjaśnieniu sprzeczności pomiędzy opiniami biegłych służy nie konfrontacja, lecz tryb przewidziany w art. 201 k.p.k. Jeszcze do niedawna można było także spotkać się z opiniami autorów, którzy, analizując możliwości wystąpienia sprzeczności pomiędzy opiniami biegłych oraz przedstawiając opcje ich wyjaśnienia dostępne organom procesowym, nie przewidywali w ogóle możliwości dokonania konfrontacji¹⁰. Ciekawe jest też i to, że w obowiązujących w policji przepisach o charakterze wewnętrznym w zasadzie nie przewidziano możliwości konfrontacji biegłych. W Zarządzeniu nr 1426

Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców¹¹ konfrontacji dotyczą § 112 i 113. Zgodnie z § 112 ust. 1 konfrontacja „polega na bezpośrednim i jednoczesnym przesłuchaniu dwóch osób, których zeznania lub wyjaśnienia złożone wcześniej są ze sobą sprzeczne co do istotnych faktów, gdy może się to przyczynić do ustalenia stanu faktycznego. W razie wystąpienia sprzeczności w zeznaniach lub wyjaśnieniach większej liczby osób policjant kolejno konfrontuje po dwie osoby, planując wcześniej kolejność konfrontacji”. Jak więc widać, nie przewidziano tu możliwości wyjaśnienia – poprzez konfrontację – sprzeczności pomiędzy opiniami (biegłych). Zarządzenie bowiem jasno przewiduje wyjaśnienie w ten sposób jedynie tych sprzeczności, które dotyczą zeznań (świadków) i wyjaśnień (podejrzanych, oskarżonych)¹².

W literaturze pogląd o możliwej konfrontacji biegłych, tłumaczy i specjalistów konsekwentnie prezentowany jest przez L. Paprzyckiego¹³. Inni autorzy¹⁴ dopuszczają konfrontację biegłych i kuratorów. Natomiast R. Stefański¹⁵ i J. Gurgul¹⁶ uważają, że konfrontować można biegłych i specjalistów. Należy w tym miejscu jeszcze odnotować, że J. Kudrelek i M. Lisiecki¹⁷ są autorami ciekawego artykułu, w którym szczegółowo przedstawiono zagadnienia taktyczne związane z możliwą konfrontacją specjalistów w toku postępowania karnego.

Wyniki badań ankietowych praktyków

W ramach przygotowywanej rozprawy doktorskiej autor niniejszego artykułu badaniami ankietowymi objął łącznie 529 osób. Ankieta zawierała 32 pytania odnoszące się do różnorodnych aspektów związanych z funkcjonowaniem konfrontacji w postępowaniu karnym. Rozesłane ankiety wypełniło 200 funkcjonariuszy policji (z terenu całego kraju o stażu pracy dłuższym niż 3 lata w pionie dochodzeniowo-śledczym); 36 funkcjonariuszy CBA (prowadzących postępowania karne ze wszystkich delegatur z terenu całego kraju); 55 funkcjonariuszy ABW (prowadzących postępowania karne ze wszystkich delegatur z terenu całego kraju); 172 prokuratorów (z Prokuratury Okręgowej w Zielonej Górze i podległych prokuratur rejonowych – łącznie 51 ankiet, z Prokuratury Okręgowej w Łomży i podległych prokuratur rejonowych – łącznie 33 ankiet, z Prokuratury Okręgowej w Kielcach i podległych prokuratur rejonowych – łącznie 88 ankiet); 66 sędziów (z Sądu Okręgowego w Łomży i podległych sądów rejonowych – 3 ankiet, z Sądu Okręgowego we Wrocławiu i podległych sądów rejonowych – 15 ankiet, z Są-

du Okręgowego w Zielonej Górze i podległych sądów rejonowych – 14 ankiet, z Sądu Okręgowego w Warszawie i podległych sądów rejonowych – 6 ankiet, z Sądu Okręgowego w Kielcach i podległych sądów rejonowych – 18 ankiet, z Sądu Okręgowego w Lublinie i podległych sądów rejonowych – 10 ankiet). Badania ankietowe przeprowadzono w okresie od stycznia do września 2009 r.

Wobec sprzecznych stanowisk obecnych w literaturze, zagadnienia związane z możliwymi uczestnikami konfrontacji pojawiły się w ankiecie. Jedno z pytań dotyczyło dopuszczalności konfrontowania biegłych w opiniach praktyków (zob. tab. 1).

Jak widać, wyniki badań wskazują, że znakomita większość praktyków opowiada się za dopuszczalnością konfrontowania biegłych. Najwyższą aprobatę dla tej czynności wyrażają badani sędziowie (92,42%) i prokuratorzy (84,30%), najniższą zaś policjanci (66%).

W celu sprawdzenia, jak często w praktyce dochodzi do konfrontacji biegłych, zadano ankietowanym kolejne pytanie (zob. tab. 2).

Wyniki badań wskazują, że większość ankietowanych praktyków nie przeprowadzała tego typu czynności (75,61%). Na uwagę zasługuje jednak wysoki odsetek sędziów, którzy kierowali taką konfrontacją na rozprawie (74,24%). Powyższy wynik jest zbliżony z obecnym w piśmiennictwie stanowiskiem, że czynności tego typu mają miejsce głównie przed sądem orzekającym w sprawie. Warto zauważyć, że E. Gruza¹⁸ (która sama jest m.in. biegłą sądową) podała, że zarówno z jej własnych doświadczeń zawodowych, jak i z informacji uzyskanych od innych biegłych wynika, że do konfrontacji ekspertów dochodzi właśnie na jurysdykcyjnym etapie postępowania.

W celu sprawdzenia stopnia aprobaty praktyków dla przeprowadzenia konfrontacji m.in. kuratorów, specjalistów i tłumaczy (nazwanej w ankiecie konfrontacją „innych osób”), zagadnienie to poruszono w jednym z kolejnych pytań (zob. tab. 3).

Większość ankietowanych – i to prawie we wszystkich badanych grupach zawodowych – generalnie zakwestionowała możliwość konfrontowania „innych osób” przesłuchiowanych (poza omówionymi już oskarżonymi, świadkami i biegłymi). Co ciekawe, jedynie wśród funkcjonariuszy ABW większość stanowiły osoby, które dopuszczają przeprowadzenie takiej czynności. Przytoczone wyżej odpowiedzi szczegółowe („inne” i przy zaznaczeniu „tak”) oraz wyniki badań ankietowych obrazują jednak pewne zamieszanie w poglądach praktyków na zagadnienie dopuszczalności takiej konfrontacji. Należałoby chyba przyjąć, że pewien wpływ na taką sytuację wywarł widoczny w literaturze brak jednolitego zapatrywania na te zagadnienia.

Tabela 1

Odpowiedź na pytanie nr 9: Czy Pani/Pana zdaniem dopuszczalne jest konfrontowanie biegłych?

Reply to question no. 9: In your opinion, is confrontation of expert witnesses admissible?

Odpowiedź	Sędziowie	Prokuratorzy	Funkcjonariusze Policji	Funkcjonariusze CBA	Funkcjonariusze ABW	Razem
tak	61 (92,42%)	145 (84,30%)	132 (66,00%)	26 (72,22%)	45 (81,82%)	409 (77,32%)
nie	3 (4,55%)	25 (14,53%)	62 (31,00%)	10 (27,78%)	10 (18,18%)	110 (20,79%)
inne	2 (3,03%)	0 (0,00%)	5 (2,50%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	7 (1,32%)
brak odpowiedzi	0 (0,00%)	2 (1,16%)	1 (0,50%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	3 (0,57%)
ogółem	66	172	200	36	55	529

Jako „inne” ankietowani podali:

- taka czynność nie jest stricte konfrontacją (1 odpowiedź),
- nie ma to sensu (1 odpowiedź),

- tak, jeżeli biegli byli wcześniej przesłuchani w sprawie (1 odpowiedź),
- nie wiem (1 odpowiedź),
- zależy od okoliczności danej sprawy (1 odpowiedź).

źródło (tab. 1–4): opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 2

Odpowiedź na pytanie nr 10: Czy kiedykolwiek przeprowadzał(a) Pani/Pan konfrontację biegłych?

Reply to question no. 10: Have you ever conducted a confrontation of expert witnesses?

Odpowiedź	Sędziowie	Prokuratorzy	Funkcjonariusze Policji	Funkcjonariusze CBA	Funkcjonariusze ABW	Razem
tak	49 (74,24%)	61 (35,47%)	11 (5,50%)	0 (0,00%)	2 (3,64%)	123 (23,25%)
nie	15 (22,73%)	107 (62,21%)	189 (94,50%)	36 (100,00%)	53 (96,36%)	400 (75,61%)
inne	2 (3,03%)	4 (2,33%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	6 (1,13%)
brak odpowiedzi	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
ogółem	66	172	200	36	55	529

Jako „inne” ankietowani podali:

- zlecałem policji (1 odpowiedź),
- nie pamiętam, być może (1 odpowiedź),

- wielokrotnie w sądzie (1 odpowiedź),
- uczestniczyłem w takiej konfrontacji w sądzie (1 odpowiedź).

Tabela 3

Odpowiedź na pytanie nr 13: Czy Pani/Pana zdaniem możliwe jest konfrontowanie innych osób (poza oskarżonymi, świadkami i ewentualnie biegłymi), takich jak np. kuratorzy, specjaliści i tłumacze?

Reply to question no. 13: In your opinion, is confronting other persons (other than defendants, witnesses and possibly experts), e.g. curators, specialists and translators admissible?

Odpowiedź	Sędziowie	Prokuratorzy	Funkcjonariusze Policji	Funkcjonariusze CBA	Funkcjonariusze ABW	Razem
tak*	23 (34,85%)	44 (25,58%)	52 (26,00%)	11 (30,56%)	27 (49,09%)	157 (29,68%)
nie	39 (59,09%)	119 (69,19%)	133 (66,50%)	24 (66,67%)	22 (40,00%)	337 (63,71%)
inne	3 (4,55%)	5 (2,91%)	12 (6,00%)	1 (2,78%)	4 (7,27%)	25 (4,73%)
brak odpowiedzi	1 (1,52%)	4 (2,33%)	3 (1,50%)	0 (0,00%)	2 (3,64%)	10 (1,89%)
ogółem	66	172	200	36	55	529

*Przy zakreśleniu odpowiedzi „tak” ankietowanych proszono o wskazanie, kogo ich zdaniem można konfrontować.

W przypadku zakreślenia „tak” ankietowani podali następujące odpowiedzi określające osoby, które ich zdaniem można konfrontować:

- specjaliści i tłumacze (6 odpowiedzi),
- kuratorzy i tłumacze (2 odpowiedzi),
- kuratorzy (14 odpowiedzi),
- kuratorzy, specjaliści i tłumacze (20 odpowiedzi),
- specjaliści i kuratorzy (10 odpowiedzi),
- tłumacze (12 odpowiedzi),
- psychologów (1 odpowiedź),
- specjaliści (12 odpowiedzi),
- wszystkie osoby, które mogą być przesłuchiwane (1 odpowiedź),
- w zależności od danej sprawy (1 odpowiedź).

Jako „inne” ankietowani podali:

- pytanie jest mało precyzyjne (1 odpowiedź),

- jeżeli są przesłuchiwani jako świadkowie (1 odpowiedź),
- możliwe co do osób, do których stosuje się przepis dotyczący konfrontacji (1 odpowiedź),
- nie mam zdania (1 odpowiedź),
- w zależności od potrzeb, w zależności od sprawy (8 odpowiedzi),
- jeżeli wcześniej byli przesłuchani w sprawie (2 odpowiedzi),
- po co? (2 odpowiedzi),
- możliwe jest konfrontowanie tłumacza, ale tylko z tłumaczem oraz specjalistą, ale tylko ze specjalistą (1 odpowiedź)
- po przesłuchaniu kurator, specjalista i tłumacz stają się świadkami i można ich konfrontować (1 odpowiedź),
- konfrontowane mogą być osoby przesłuchiwane (1 odpowiedź).

W celu ustalenia, jak wielu z ankietowanych kiedykolwiek przeprowadzało konfrontację „innych osób” (po-

za oskarżonymi, świadkami i biegłymi), zagadnienie to pojawiło się w następnym pytaniu (zob. tab. 4).

Tabela 4

Odpowiedź na pytanie nr 14: Czy kiedykolwiek przeprowadzał(a) Pani/Pan konfrontację innych osób

(np. kuratorów, specjalistów, tłumaczy)?

Reply to question no. 14: Have you ever conducted confrontation of other persons

(e.g. curators, specialists, translators)?

Odpowiedź	Sędziowie	Prokuratorzy	Funkcjonariusze Policji	Funkcjonariusze CBA	Funkcjonariusze ABW	Razem
tak*	1 (1,52%)	2 (1,16%)	3 (1,50%)	1 (2,78%)	0 (0,00%)	7 (1,32%)
nie	64 (96,97%)	169 (98,26%)	197 (98,50%)	35 (97,22%)	55 (100,00%)	520 (98,30%)
inne	1 (1,52%)	1 (0,58%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	2 (0,38%)
brak odpowiedzi	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)	0 (0,00%)
ogółem	66	172	200	36	55	529

*W przypadku zakreślenia odpowiedzi „tak” ankietowani byli proszeni o wpisanie osób, jakie konfrontowali.

W przypadku zakreślenia odpowiedzi „tak” ankietowani podali:

- tłumacze języka (2 odpowiedzi),
 - specjaliści (2 odpowiedzi),
 - kuratorzy (2 odpowiedzi).
- Jako „inne” ankietowani podali:
- kurator jako świadek, specjalista jako biegły.

Podsumowanie

Zaprezentowane wyniki badań pokazują jednoznacznie, że ankietowani generalnie aprobowali możliwość konfrontowania biegłych. Natomiast co do możliwości konfrontacji kuratorów, specjalistów bądź tłumaczy praktycy w większości uznali jej niedopuszczalność. Dodatkowo wyniki badań potwierdzają, że w postępowaniu karnym regułą są konfrontacje z udziałem świadków i oskarżonych (podejrzanych). Rzadziej przeprowadza się konfrontacje biegłych, zaś zupełnie sporadycznie konfrontacje „innych osób” przesłuchiwanym.

Konfrontowane mogą być – w zgodzie z art. 172 k.p.k. – wszystkie osoby przesłuchiwane. Wydaje się więc, że należy ustalić, jakie osoby są przesłuchiwane w toku postępowania karnego, co w efekcie powinno umożliwić wskazanie, kogo można poddać konfrontacji. Bezspornie można więc konfrontować świadków i oskarżonych (także pokrzywdzonych, podejrzanych i osoby podejrzane). Niewątpliwie w toku zarówno postępowania przygotowawczego, jak i sądowego dochodzi jeszcze do przesłuchania biegłych (ergo możliwa jest ich konfrontacja). O przesłuchaniu biegłego mówią wprost przepisy kodeksu postępowania karnego –

m.in. art. 143 § 1 pkt 2 k.p.k. (przepis ten nakazuje sporządzić z przesłuchania biegłego protokół) i art. 200 § 3 k.p.k. Należy przy tym przyjąć, że rację mają ci autorzy, których zdaniem przesłuchiwany biegły nie składa zeznań, lecz ustną opinię¹⁹. Do trafnych uwag T. Tomaszewskiego²⁰ przytaczanych na poparcie tego stanowiska po wejściu w życie nowego kodeksu karnego można dodać jeszcze jeden argument. Złożenie fałszywego zeznania podlega odpowiedzialności karnej z art. 233 § 1 k.k., natomiast przedstawienie fałszywej opinii pociąga za sobą taką odpowiedzialność z art. 233 § 4 k.k. Przyjmując, że biegły składa fałszywą opinię na piśmie, a następnie przesłuchany w tej samej sprawie składa fałszywe zeznania, to jedno jego zachowanie należałoby zakwalifikować jako przestępstwo z art. 233 § 4 k.k., a to drugie z art. 233 § 1 k.k. Takie różnicowanie podstaw odpowiedzialności karnej biegłego pozbawione jest logiki. Uznanie natomiast, że przesłuchany biegły składa ustną opinię, umożliwia zakwalifikowanie obu zachowań z art. 233 § 4 k.k., co wydaje się racjonalne. Odmienne uregulowanie te wyglądały w art. 247 k.k. z 1969 r., co dodatkowo wskazuje na zamierzony kierunek zmian dokonywanych przez ustawodawcę.

Wracając do głównego wątku rozważań, przepisy kodeksu postępowania karnego wprost przewidują jeszcze przesłuchanie kuratora – art. 143 § 1 pkt 2 k.p.k. nakazuje sporządzić z przesłuchania kuratora protokół. Stosunkowo bardziej skomplikowana jest sytuacja w przypadku specjalisty. W literaturze zauważa się bowiem, że specjaliści nie są osobowymi źródłami dowodowymi, ale fachowymi pomocnikami organu procesowego dokonującego określonych czynności dowodowych²¹. Stanowisko to wymaga jednak uzupełnienia, albowiem w myśl § 2 art. 206 k.p.k. w razie potrzeby można przesłuchiwać specjalistów w charakterze świadków, a w takim wypadku specjalista stanie się samodzielnym źródłem dowodowym. Powyższe pozwala stwierdzić, że najważniejsza rola specjalisty w postępowaniu karnym sprowadza się do czynności technicznych, a jego udział w postępowaniu jest fakultatywny (zgodnie z brzmieniem przepisu – „można do udziału w nich wezwać”). Poza tym specjalista w toku postępowania karnego będzie występował jako samodzielne źródło dowodowe²². Wymienienie tej funkcji w drugiej kolejności nie ma na celu deprecjacji znaczenia specjalisty jako źródła dowodu, pozwala jedynie zaakcentować podstawowe zadania, jakie spełnia on w postępowaniu karnym. Możliwość odegrania przez specjalistów roli samodzielnych źródeł dowodowych daje też podstawę do ich konfrontacji²³.

Trzeba przyznać, że największe wątpliwości dotyczą dopuszczalności przeprowadzenia konfrontacji tłumaczy. Z badań ankietowych wynika, że – co prawda sporadycznie, ale jednak – w praktyce dochodzi do takich konfrontacji. W literaturze podkreśla się, że w toku procesu tłumacz pełni funkcję „pomocnika organów procesowych”²⁴, a to powoduje, że nie jest on samodzielnym źródłem dowodowym w zakresie czynności wykonywanych w procesie. Analizując możliwości udziału w konfrontacji różnych podmiotów, R. Kmiecik zauważył, że tłumacz nie występuje w roli źródła dowodu²⁵. Dalej autor ten stwierdza, że organ procesowy tłumacza nie przesłuchuje, chyba że występuje on w roli biegłego. Moim jednak zdaniem należy zwrócić uwagę na to, że obowiązujące przepisy nakazują odpowiednie stosowanie do tłumaczy przepisów dotyczących biegłych (art. 204 § 3 k.p.k.), a więc i tych, które dotyczą przesłuchania. Dodatkowo w literaturze można przecież znaleźć głosy jednoznacznie wskazujące na dopuszczalność przeprowadzenia konfrontacji tłumaczy²⁶. Z tego właśnie względu – jednak z pewną dozą ostrożności – można chyba uznać, że przeprowadzenie takiej konfrontacji nie będzie błędem.

PRZYPISY

¹ Odnosnie do Węgier informacje dotyczące konfrontacji zostały uzyskane przez autora bezpośrednio z Minister-

stwa Sprawiedliwości i Porządku Publicznego Republiki Węgierskiej; odnośnie do postępowania karnego w Szwecji zob. *The Swedish code of judicial procedure*, Stockholm 1998, s. 202, 210–211, 221.

² **J. Kałużniacki, R. Leżański**: *Postępowanie karne obowiązujące na ziemiach zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej*, wyd. 2, Warszawa–Poznań 1924, s. 73.

³ **L. Peiper**: *Komentarz do Kodeksu postępowania karnego i przepisów wprowadzających tenże kodeks [...]*, wyd. 3, Kraków 1933, s. 198.

⁴ **M. Cieślak**: *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*, t. I, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1955, s. 371–372.

⁵ Orzeczenie SN z 18 czerwca 1952 r., C 1108/51, „*Nowe Prawo*” 1953, nr 10, s. 93.

⁶ **M. Siewierski**, [w:] **S. Kalinowski, M. Siewierski**: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 2, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1966, s. 194; **L. Schaff**, [w:] **L. Hochberg, A. Murzynowski, L. Schaff**: *Komentarz do Kodeksu postępowania karnego*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1959, s. 142.

⁷ Por. **S. Kalinowski**, [w:] **J. Bafia, J. Bednarzak, M. Flemming, S. Kalinowski, H. Kempisty, M. Siewierski**: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1971, s. 208.

⁸ **J. ZygarSKI** (Konfrontacja w aspekcie kryminalistycznym i procesowym, „*Problemy Współczesnej Kryminalistyki*”, **E. Gruza i T. Tomaszewski** [red.], Wydział Prawa i Administracji UW, Warszawa 1996, s. 150) wyodrębnia sześć możliwych rodzajów konfrontacji ze względu na podmioty uczestniczące w tej czynności, ograniczając jednocześnie możliwych uczestników do świadków, podejrzanych i biegłych. **W. Majchrowicz i R. Hampelski** (Szczególne formy przesłuchania. Część I – konfrontacja, „*Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny*” 2010, nr 2, s. 40) wyróżniają z kolei cztery możliwe rodzaje konfrontacji, podobnie ograniczając możliwych uczestników do świadków, podejrzanych i biegłych. Por. również: **J. Konieczny, T. Widła, J. Widacki** [red.], *Kryminalistyka*, C.H. Beck, Warszawa 2008, s. 100; **W. Majewski**: *Konfrontacja. Zagadnienia wybrane*, „*Problemy Kryminalistyki*” 1983, nr 160, s. 245; **I. Wojciechowska**: *Postępowanie przygotowawcze. Wybrane zagadnienia, orzecznictwo, przykłady*, Wyd. Szkoły Policji w Pile, Piła 1998, s. 288.

⁹ **W. Grzeszczyk**: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2003, s. 142.

¹⁰ Zob. **P. Tomaszewski**: *Dowód z opinii biegłego w praktyce wojskowych organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości (niektóre problemy)*, „*Wojskowy Przegląd Prawniczy*” 1986, nr 3, s. 293. Autor ten, analizując sprzeczności w opiniach biegłych, podaje, że w wypadku zaistnienia sprzeczności pomiędzy opiniami biegłych organ procesowy może: 1. dać wiarę jednej z opinii i na jej podstawie oprzeć rozstrzygnięcie merytoryczne, 2. nie dać wiary żadnej z opinii i powołać w sprawie kolejnych biegłych

- w nadziei, że ich opinie będą przekonujące, 3. uznać, że wątpliwości wynikające ze sprzecznych opinii są nie do usunięcia i w konsekwencji, zgodnie z zasadą in dubio pro reo, oprzeć orzeczenie na opinii najbardziej korzystnej dla oskarżonego (po wyczerpaniu inicjatywy dowodowej i po uznaniu przez organ procesowy, że powołanie kolejnych biegłych sprzeczności nie usunie).
- 11 Zarządzenie Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców (Dz.Urz. KGP z 2005, nr 1, poz. 1).
 - 12 Zob. szerzej: **P. Łobacz**: Konfrontacja w policyjnych instrukcjach dochodzeniowo-śledczych, „Przegląd Policyjny” 2010, nr 1.
 - 13 **L. Paprzycki**, [w:] **J. Grajewski**, **L. Paprzycki**, **M. Płachta**: Kodeks postępowania karnego, t. I: Komentarz do art. 1–424 k.p.k., Zakamycze, Kraków 2003, s. 423. Identyczne stanowisko zajmuje tenże autor w późniejszym wydaniu tegoż komentarza; zob. **L. Paprzycki**, [w:] **J. Grajewski** [red.], **L. Paprzycki**, **S. Steinborn**: Kodeks postępowania karnego, t. I: Komentarz do art. 1–424 k.p.k., Zakamycze, Kraków 2006, s. 467.
 - 14 **K. Boratyńska** i **A. Górski**, [w:] **K. Boratyńska**, **A. Górski**, **A. Sakowicz**, **A. Ważny**: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, wyd. 2, C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 380; podobnie **P. Hofmański** [red.], **E. Sadzik**, **K. Zgryzek**: Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 1–296, t. I, wyd. 3, C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 776.
 - 15 **R. Stefański**, [w:] **Z. Gostyński** [red.], Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. I, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2003, s. 761.
 - 16 **J. Gurgul**: Niektóre zagadnienia konfrontacji w świetle orzecznictwa sądowego i kryminalistyki, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 6, s. 131.
 - 17 **J. Kudrelek**, **M. Lisiecki**: Konfrontacja specjalistów w procesie karnym, [w:] Procesowo-kryminalistyczne czynności dowodowe. Materiały pokonferencyjne, pod red. **M. Lisieckiego** i **M. Zajdera**, WSPol, Szczepno 2003, s. 77–88.
 - 18 **E. Gruza**: Kilka refleksji na temat konfrontacji biegłych, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki”, t. XII, Wydział Prawa i Administracji UW, Warszawa 2008, s. 131.
 - 19 Por. słuszne uwagi w literaturze m.in.: **S. Waltoś**: Proces karny. Zarys systemu, wyd. 9, LexisNexis, Warszawa 2008, s. 387; **R. Kmiecik**, [w:] **R. Kmiecik** [red.], **D. Kaczmarek**, **A. Taracha**: Prawo dowodowe. Zarys wykładu, wyd. 2, Zakamycze, Kraków 2005, s. 182–183; zob. także **T. Tomaszewski**: Przesłuchanie biegłego w postępowaniu karnym, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1988, s. 5–6 i powołana tam literatura. Trzeba jednak pamiętać, że w piśmiennictwie pojawiają się poglądy mówiące o środku dowodowym w postaci zeznań biegłego – por. np. **K. Marszał**, [w:] **K. Marszał** [red.], **S. Stachowiak**, **K. Zgryzek**: Proces karny, wyd. 2, Katowice 2005, s. 232.
 - 20 **T. Tomaszewski**, Przesłuchanie biegłego..., op.cit., s. 56.
 - 21 **P. Hofmański** [red.], **E. Sadzik**, **K. Zgryzek**: Kodeks postępowania..., op.cit., s. 967.
 - 22 Tak słusznie: **A. Czapigo**: Rola biegłego a rola specjalisty w procesie karnym – aspekty praktyczne na tle rozważań modelowych, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 9, s. 115.
 - 23 W przepisach jest mowa jeszcze np. o przesłuchaniu podmiotu określonego w art. 52 k.k. (jest on przesłuchiwany w charakterze świadka – art. 416 § 2 k.p.k.). Zdaniem **D. Kaczorkiewicza** nie ma przeszkód, aby traktować podmiot określony w art. 52 k.k. zgodnie z zasadami dotyczącymi wszystkich świadków. Reasumując, do tego podmiotu stosuje się przepisy k.p.k. dotyczące wszystkich świadków (art. 177–192a k.p.k., a także *expressis verbis* wskazywany przez autorkę art. 172 k.p.k.) – zob. **D. Kaczorkiewicz**: Podmiot określony w art. 52 kodeksu karnego w roli świadka w procesie karnym, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 4, s. 12–13. W przepisach pozakodeksowych natomiast mowa jest o przesłuchaniu przedstawiciela podmiotu zbiorowego – zgodnie z art. 21a ust. 2 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. z 2002 r., nr 197, poz. 1661 ze zm.).
 - 24 **P. Hofmański** [red.], **E. Sadzik**, **K. Zgryzek**: Kodeks postępowania..., op.cit., s. 964.
 - 25 Zob. **R. Kmiecik** [red.], Prawo dowodowe..., op.cit., s. 207.
 - 26 **M. Cieślak**: Zagadnienia dowodowe..., op.cit. s. 371–372; **L. Paprzycki**, [w:] **J. Grajewski** [red.], **L. Paprzycki**, **S. Steinborn**, Kodeks postępowania..., op.cit. s. 467.

Streszczenie

Artykuł dotyczy zagadnień związanych z prawną dopuszczalnością przeprowadzania konfrontacji biegłych, kuratorów, specjalistów i tłumaczy. Kwestie te pozostają przedmiotem sporu w doktrynie i daje się tu zauważyć wyraźną odmienność stanowisk różnych autorów. Dodatkowo w artykule przedstawiono wyniki badań ankietowych, które prezentują poglądy praktyków na przedmiotowe zagadnienia. W podsumowaniu autor zawarł własną opinię na ten temat.

Słowa kluczowe: postępowanie karne, konfrontacja, biegły, kurator, specjalista, tłumacz, przesłuchanie.

Summary

The article touches upon significant issues related to legal admissibility of conducting confrontations of expert witnesses, curators, specialists and translators. The issues remain the object of dispute and various authors present distinct diversity of stands. Additionally, the article presents results of survey presenting the views of practitioners on the problems in question. In the summary, the Author presents his own views on the subject.

Keywords: criminal proceedings, confrontation, expert witness, curator, specialist, translator, interview.